PENTRU NOI ANCHETE DIALECTALE

DE

M. ZDRENGHEA

Catedrele de limbă romînă de la facultăţile de filologie din Bucureşti şi Cluj au prevăzut în planul de activitate ştiinţifică întocmirea unei « Antologii de texte dialectale ». Lipsa unei astfel de lucrări s-a făcut simţită mai ales în timpul seminariilor de dialectologie şi gramatică istorică, în cadrul cărora exerciţiile practice se făceau cu mare greutate din cauza numărului redus de exemplare din colecţiile de texte dialectale apărute pînă acum. Catedra de limbă romînă de la Facultatea de filologie din Bucureşti şi-a trecut în plan întocmirea părţii referitoare la dialectul romîn şi meglenoromîn, iar cea de la Facultatea de filologie din Cluj este pe punctul de a termina partea privitoare la dialectele dacoromîn şi istroromîn.

În strîngerea materialului pentru dialectul dacoromîn, colectivul din Cluj s-a izbit însă de la început de o mare greutate: lipsa de texte din anumite regiuni ale ţării. Anchetele dialectale făcute pînă în prezent (cu excepţia celor pentru Atlasul lingvistic romîn) nu au fost organizate după un plan de ansamblu; fiecare cercetător şi-a ales localităţile după plac. Pentru ca să-şi poată da seama de felul cum se prezintă reţeaua localităţilor anchetate, colectivul catedrei de limbă romînă de la Cluj a întocmit o hartă pe care au fost trecute localităţile ilustrate în Antologie prin texte culese de diferiţi cercetători.

Ca valoare ştiinţifică, materialul adunat este foarte variat. În unele colecţii din care s-a scos material, se întrebuinţează transcrieri literarizate sau, eventual, se notează numai particularităţi cu totul caracteristice (de ex. în « Graiul nostru », « Arhiva de folclor ») pe cînd în altele se notează cele mai fine nuanţe de pronunţare (« Texte dialectale » culese de acad. Emil Petrovici).

Fără să facem deosebire între aceste texte, harta ne-a dat totuşi cîteva indicaţii pe care nu le-am putut neglija. Am văzut astfel că sînt regiuni în care reţeaua

BDD-A10301 © 1955 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:13 UTC)

de puncte cercetate este foarte deasă (părți din Banat, Hunedoara, Bihor, Oltenia). Acestea sînt regiunile în care cercetătorii au considerat că vor găsi lucruri « interesante », pe cînd altele (îndeosebi cîmpia Transilvaniei și Muntenia) au fost aproape complet neglijate, crezîndu-se că graiul din Muntenia, de exemplu, se apropie în așa măsură de limba literară încît cercetarea lui nu prezintă nici un interes. La o verificare mai atentă am constatat că și acolo se găsesc particularități de grai pe care mulți nici nu le bănuiau în regiunile respective. Iată numai două exemple. Pînă la anchetele făcute pentru ALR s-a crezut că așa-zisul *u* final ‚șoptit nu se întîlnește decît în Transilvania. Hărțile Atlasului ne arată că el se găsește și în unele părți ale Munteniei (îndeosebi în locurile pe unde se făcea trecerea cu oile, de la munte spre Dobrogea, pentru iernat). Palatalizarea labialelor, despre care mulți cred că e caracteristică Transilvaniei și Moldovei, se întîlnește și în Muntenia.

Dacă institutele de lingvistică ar întocmi o hartă asemănătoare în care să consemneze însă nu numai localitățile din care s-au cules texte, ci, în general, toate localitățile anchetate pînă acum, s-ar putea stabili în mod precis care sînt regiunile și raioanele cu mai puține localități anchetate și atenția cercetătorilor ar fi îndreptată în primul rînd spre acestea.

Cu personalul care există în prezent la institutele de lingvistică și care e pregătit pentru cercetări dialectale, credem că în decursul unei veri s-ar putea remedia, în mare măsură, lipsa semnalată, adunîndu-se material din cît mai multe localități neanchetate pînă acum. Aceasta ar constitui și o verificare a personalului care urmează să facă anchetele pentru viitorul Atlas lingvistic al limbii române.

BDD-A10301 © 1955 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:13 UTC)